

॥ बृहत्पाराशरहोराशास्त्रम् १-१० ॥

॥ ॐ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ बृहत्पाराशरहोराशास्त्रम् ॥

गजाननं भूतगणादिसेवितं कपित्थजम्बूफलसारभक्षणम् ।
उमासुतं शोकविनाशकारणं नमामि विघ्नेश्वरपादपंकजम् ॥

सृष्टिक्रमकथनाध्यायः ॥ १ ॥

अथैकदा मुनिश्रेष्ठं त्रिकलज्ञं पराशरम् ।
पप्रच्छोपेत्य मैत्रेयः प्रणिपत्य कृताञ्जलिः ॥ १ ॥
भगवन् परमं पुण्यं गुह्यं वेदाङ्गमुत्तमम् ।
त्रिस्कन्धं ज्योतिषं होरा गणितं संहितेति च ॥ २ ॥
एतेष्वपि त्रिषु श्रेष्ठा होरेति श्रूयते मुने ।
त्वत्तस्तां श्रोतुमिच्छामि कृपया वद मे प्रभो ॥ ३ ॥
कथं सृष्टिरियं जाता जगतश्च लयः कथम् ।
खस्थानां भूस्थानां च सम्बन्धं वद विस्तरात् ॥ ४ ॥
साधु पृष्ठं त्वया विप्र लोकानुग्रहकारिणा ।
अथाहं परमं ब्रह्म तच्छक्तिं भारतीं पुनः ॥ ५ ॥
सूर्यं नत्वा ग्रहपतिं जगदुत्पत्तिकारणम् ।
वक्ष्यामि वेदनयनं यथा ब्रह्ममुखाच्छ्रुतम् ॥ ६ ॥
शान्ताय गुरुभक्ताय सर्वदा सत्यवादिने ।
आस्तिकाय प्रदत्तव्यं ततः श्रेयो ह्यवाप्स्यति ॥ ७ ॥
न देयं परशिष्याय नास्तिकाय शठय वा ।
दत्ते प्रतिदिनं दुःखं जायते नात्र संशयः ॥ ८ ॥
एकोऽव्यक्तात्मको विष्णुरनादिः प्रभुरीश्वरः ।
शुद्धसत्वो जगत्स्वामी निर्गुणस्त्रिगुणान्वितः ॥ ९ ॥
संसारकारकः श्रीमान्निमित्तात्मा प्रतापवान् ।
एकांशेन जगत्सर्वं सृजत्यवति लीलया ॥ १० ॥
त्रिपादं तस्य देवत्यं ह्यमृतं तत्त्वदर्शिनः ।
विदन्ति तत्प्रमाणं च सप्रधानं तथैकपात् ॥ ११ ॥
व्यक्ताव्यक्तात्मको विष्णुर्वासुदेवस्तु गीयते ।
यदव्यक्तात्मको विष्णुः शक्ततद्वयसमन्वितः ॥ १२ ॥
व्यक्तात्मकस्त्रिभिर्युक्तः कथ्यतेऽनन्तशक्तिमान् ।
सत्त्वप्रधाना श्रीशक्तिर्भूशक्तिश्च रजोगुणा ॥ १३ ॥
शक्तिस्तृतीया या प्राक्ता नीलाख्या ध्वान्तरूपिणी ।

वासुदेवश्चतुर्थोऽभूच्छ्रीशक्त्या प्रेरितो यदा ॥ १४ ॥
संकर्षणश्च प्रद्युम्नोऽनिरुद्ध इति मूर्तिधृक् ।
तमःशक्त्याऽन्विता विष्णुर्देवः संकर्षणाभिधः ॥ १५ ॥
प्रद्युम्नो रजसा शक्त्याऽनिरुद्धः सत्त्वया युतः ।
महान् संकर्षणाज्जातः प्रद्युम्नाद्यदहंकृतिः ॥ १६ ॥
अनिरुद्धात् स्वयं जातो ब्रह्माहंकाकमूर्तिधृक् ।
सर्वेषु सर्वशक्तिश्च स्वशक्त्याऽधिकया युतः ॥ १७ ॥
अहंकारस्त्रिध भूत्वा सर्वमेतद्विस्तरात् ।
सात्त्विको राजसश्चैव तामसश्चदहंकृतिः ॥ १८ ॥
देवा वैकारिकाज्जातास्तैजसादिन्द्रियाणि ।
तामसश्चैवभू तानि खादीनि स्वस्वशक्तिभिः ॥ १९ ॥
श्रीशक्त्या सहितो विष्णुः सदा पाति जगत्त्रयम् ।
भूशक्त्या सृजते ब्रह्मा नीलशक्त्या शिवोऽस्ति हि ॥ २० ॥
सर्वेषु चैव जीवेषु परमात्मा विराजते ।
सर्वं हि तदिदं ब्रह्मन् स्थितं हि परमात्मनि ॥ २१ ॥
सर्वेषु चैव जीवेषु स्थितं ह्यंशद्वयं क्वचित् ।
जीवांशो ह्यधिकस्तद्वत् परमात्मांशकः किल ॥ २२ ॥
सूर्यादयो ग्रहाः सर्वे ब्रह्मकामद्विषादयः ।
एते चान्ये च बहवः परमात्मांशकाधिकाः ॥ २३ ॥
शक्तयश्च तथैतेषमधिकांशाः श्रियादयः ।
स्वस्वशक्तिषु चान्यासु ज्ञेया जीवांशकाधिकाः ॥ २४ ॥

अथावतारकथनाध्यायः ॥ २ ॥

रामकृष्णादयो ये ह्यवतारा रमापतेः ।
तेऽपि जीवांशसंयुक्ताः किंवा ब्रूहि मुनिश्वर ॥ १ ॥
रामः कृष्णश्च भो विप्र नृसिंहः सूकरस्तथा ।
एते पूर्णावताराश्च ह्यन्ये जीवांशकान्विताः ॥ २ ॥
अवताराण्यनेकानि ह्यजस्य परमात्मनः ।
जीवानां कर्मफलदो ग्रहरूपी जनार्दनः ॥ ३ ॥
दैत्यानां बलनाशाय देवानां बलबद्धये ।
धर्मसंस्तापनार्थाय ग्रहाज्जाताः शुभाः क्रमात् ॥ ४ ॥
रामोऽवतारः सूर्यस्य चन्द्रस्य यदुनायकः ।
नृसिंहो भूमिपुत्रस्य बुद्धः सोमसुतस्य च ॥ ५ ॥
वामनो विबुधेज्यस्य भार्गवो भार्गवस्य च ।
कूर्मो भास्करपुत्रस्य सैहिकेयस्य सूकरः ॥ ६ ॥
केतोर्मीनावतारश्च ये चान्ये तेऽपि खेटजाः ।
परात्मांशोऽधिको येषु ते सर्वे खेचराभिधः ॥ ७ ॥

जीवांशोह्यधिको येषु जीवास्ते चै प्रकीर्तितः ।
 सूर्यादिभो ग्रहेभ्यश्च परमात्मांशनिःसृताः ॥ ८ ॥
 रामकृष्णादयः सर्व ह्यवतारा भवन्ति चै ।
 तत्रैव ते विलीयन्ते पुनः कार्योत्तर सदा ॥ ९ ॥
 जीवांशनिःसृतास्तेषां तेभ्यो जाता नरादयः ।
 तेऽपि तत्रैव लीयन्ते तेऽव्यक्ते समयन्ति हि ॥ १० ॥
 इदं ते कथितं विप्र सर्वं यस्मिन् भवेदिति ।
 भूतान्यपि भविष्यन्ति तत्तज्जातन्ति तद्विदः ॥ ११ ॥
 विना तज्ज्यैतिषं नान्यो ज्ञातुं शक्नोति कर्हिचित् ।
 तत्मादवश्यमध्येयं भाह्मणेश्च विशेषतः ॥ १२ ॥
 यो नरः शास्त्रमज्ञात्वा ज्यौतिषं खलु निन्दति ।
 रौरवं नरकं भुक्त्वा चान्धत्वं चान्यजन्मनि ॥ १३ ॥

अथ ग्रहगुणस्वरूपाध्यायः ॥ ३ ॥

कथितं भवता प्रेम्णा ग्रहावतरणं मुने ।
 तेषां गुणस्वरूपाद्यं कृपया कथ्यतां पुनः ॥ १ ॥
 शृणु विप्र प्रवक्ष्यामि भग्रहाणां परिस्थितिम् ।
 आकाशे यानि दृश्यन्ते ज्योतिर्विम्बात्यनेकशः ॥ २ ॥
 तेषु नक्षत्रसंज्ञानि ग्रहसंज्ञानि कानिचित् ।
 तानि नक्षत्रनामानि स्थिरस्थानानि यानि चै ॥ ३ ॥
 गच्छन्तो भानि गृह्णन्ति सततं ये तु ते ग्रहः ।
 भचक्रस्य नगश्च्यंशा अश्विन्यादिसमाह्वयाः ॥ ४ ॥
 तद्द्वादशविभागास्तु तुल्य मेषादिसंज्ञकाः ।
 प्रसिद्धा राशयः सन्ति ग्रहास्त्वेकादिसंज्ञकाः ॥ ५ ॥
 राशीनामुदयो लगनं तद्दशादेव जन्मनाम् ।
 ग्रहयोगिवयोगाभ्यां फलं चिन्त्यं शुभाशुभम् ॥ ६ ॥
 संज्ञा नक्षत्रवृन्दानां ज्ञेयाः सामान्यशास्त्रतः ।
 एतच्छास्त्रानुसारेण राशिकेएटफलं ब्रुवे ॥ ७ ॥
 यस्मिन् काले यतः खेटा यान्ति दृग्गणितैकताम् ।
 तत एव स्फुटाः कार्याः दिक्कालौ च स्फुटौ विद ॥ ८ ॥
 स्वस्वदेशोद्भवैः साध्यं लगनं राश्युदयैः स्फुटम् ।
 अथादौ वच्मि खेटानां जातिरूपगुणानहम् ॥ ९ ॥
 अथ खेटा रविश्चन्द्रो मङ्गलश्च बुधस्तथा ।
 गुरुः शुक्रः शनी राहुः केतुश्चैते यथाक्रमम् ॥ १० ॥
 तत्रार्कशनिभूपुत्राः क्षीणेन्दुराहुकेतवः ।
 क्रूराः शेषग्रहा सौम्याः क्रूरः क्रूरयुतो बुधः ॥ ११ ॥
 सर्वात्मा च दिवानाथो मनः कुमुदबान्धवः ।
 सत्त्वं कुजो बुधैः प्रोक्तो बुधो वाणीप्रदायकः ॥ १२ ॥
 देवेज्यो ज्ञानसुखदो भृगुर्वीर्यप्रदयकः ।
 ऋषिभिः प्राक्तनैः प्रोक्तशष्ठायासूनुश्च दुःखदः ॥ १३ ॥
 रविचन्द्रौ तु राजानौ नेता ज्ञेयो धरात्मजः ।
 बुधो राजकुमारश्च सचिवौ गुरुभार्गवौ ॥ १४ ॥

प्रेष्यको रविपुत्रश्च सेना स्वर्भानुपुच्छकौ ।
 एवं क्रमेण वै विप्र सूर्यादीन् प्रविचिन्तयेत् ॥ १५ ॥
 रक्तश्यामो दिवाधीशो गौरगात्रो निशाकरः ।
 नात्युच्चाङ्गः कुजो रक्तो दूर्वाश्यामो बुधस्तथा ॥ १६ ॥
 गौरगात्रो गुरुर्ज्ञेयः शुक्रः श्यावस्तथैव च ।
 कृष्णदेहो रवेः पुत्रो ज्ञायते द्विजसत्तम ॥ १७ ॥
 वह्न्यम्बुशिखिजा विष्णुविद्विजः शचिका द्विज ।
 सूर्यादीनां खगानां च देवा ज्ञेयाः क्रमेण च ॥ १८ ॥
 क्लीवौ द्वौ सौम्यसौरी च युवतीन्दुभृगू द्विज ।
 नराः शेषाश्च विज्ञेया भानुर्भौमो गुरुस्तथा ॥ १९ ॥
 अग्निभूमिनभस्तोयवायवः क्रमतो द्विज ।
 भौमादीनां ग्रहाणां च तत्त्वानीति यथाक्रमम् ॥ २० ॥
 गुरुशुक्रौ विप्रवर्णौ कुजाकौ क्षत्रियौ द्विज ।
 शशिसोम्यौ वैश्यवर्णौ शनिः शूद्रो द्विजोत्तम ॥ २१ ॥
 जीवसूर्येन्द्रवः सत्त्वं बुधशुक्रौ रजस्तथा ।
 सूर्यपुत्रभरापुत्रौ तमःप्रकृतिकौ द्विज ॥ २२ ॥
 मधुपिङ्गलदृक्सूर्यश्चतुरस्रः शुचिर्द्विज ।
 पित्तप्रकृतिको धीमान् पुमानल्पकचो द्विज ॥ २३ ॥
 बहुवातकफः प्राज्ञश्चन्द्रो वृत्ततनुर्द्विज ।
 शुभदृङ्मधुवाक्यश्च चञ्चलो मदनातुरः ॥ २४ ॥
 क्रूरो रक्तेक्षणो भौमश्चपलोदारमूर्तिकः ।
 पित्तप्रकृतिकः क्रोधी कृशमध्यतनुर्द्विज ॥ २५ ॥
 वपुःश्रेष्ठः श्लिष्टवाक्च ह्यतिहास्यरुचिर्बुधः ।
 पित्तवान् कफवान् विप्र मारुतप्रकृतिस्तथा ॥ २६ ॥
 बृहद्गात्रो गुरुश्चैव पिङ्गलो मूर्द्धजेक्षणे ।
 कफप्रकृतिको धीमान् सर्वशास्त्रविशारदः ॥ २७ ॥
 सुखि कान्तवपु श्रेष्ठः सुलोचनो भृगोः सुतः ।
 काव्यकर्ता कफाधिक्योऽनिलात्मा वक्रमूर्धजः ॥ २८ ॥
 कृशदीर्घतनुः शौरिः पिङ्गदृष्यनिलात्मकः ।
 स्थूलदन्तोऽलसः पंगुः खररोमकचो द्विज ॥ २९ ॥
 धूम्राकारो नीलतनुर्वनस्थोऽपि भयंकरः ।
 वातप्रकृतिको धीमान् स्वर्भानुस्तत्समः शिखी ॥ ३० ॥
 अस्थि रक्तस्तथा मज्जा त्वग् वसा वीर्यमेव च ।
 स्नायुरेषामधीशाश्च क्रमात् सूर्यादयो द्विज ॥ ३१ ॥
 देवालयजलं वह्निक्रीडादीनां तथैव च ।
 कोशशय्योत्कराणान्तु नाथां सूर्यादयः क्रमात् ॥ ३२ ॥
 अयनक्षणवारतुमासपक्षसमा द्विज ।
 सूर्यादीनां क्रमाज्ज्ञेया निर्विशंकं द्विजोत्तम ॥ ३३ ॥
 कटुक्षारतिक्तमिश्रमधुराम्लकषायकाः ।
 क्रमेण सर्वे विज्ञेयाः सूर्यादीनां रसा इति ॥ ३४ ॥
 बुधेज्यौ बलिनौ पूर्वे रविभौमौ च दक्षिणे ।
 पश्चिमे सूर्यपुत्रश्च सितचन्द्रौ तथोत्तरे ॥ ३५ ॥
 निशायां बलिनश्चन्द्रकुजसौरा भवन्ति हि ।

सर्वदा ज्ञो बली ज्ञेयो दिने शेषा द्विजोत्तम ॥ ३६ ॥
 कृष्णे च बलिनः क्रूराः सौम्या वीर्ययुताः सिते ।
 सौम्यायने सौम्यखेटो बली याम्यायनेऽपरः ॥ ३७ ॥
 वर्षमासाहोराणां पतयो बलिनस्तथा ।
 शम्बुगुशुचंराद्या वृद्धितो वीर्यवत्तरः ॥ ३८ ॥
 सूर्ये जनयति स्थूलान् दुर्भगान् सूर्यपुत्रकः ।
 क्षीरोपेतास्तथा चन्द्रः कटुकाद्यान् धरासुतः ॥ ३९ ॥
 पुष्पवृक्षं भृगोः पुत्रे गुरुज्ञौ सफलाफलौ ।
 नीरसान् सूर्यपुत्रश्च एवं ज्ञेयाः खगा द्विज ॥ ४० ॥
 राहुश्चाण्डालजातिश्च केतुर्जात्यन्तरस्तथा ।
 शिखिस्वर्भानुमन्दानां वल्मीकः स्थानमुच्यते ॥ ४१ ॥
 चित्रकन्या फनीन्द्रस्य केतुश्छिद्रयुतो द्विज ! ।
 सीसं रहोर्नीलमणिः केतोर्ज्ञेयो द्विजोत्तम ॥ ४२ ॥
 गुरोः पीताम्बरं विप्र भृगोः क्षौमं तथैव च ।
 रक्तक्षौमं भास्करस्य इन्द्रोः क्षौमं सितं द्विज ॥ ४३ ॥
 बुधस्य कृष्णक्षौमं तु रक्तवस्त्रं कुजस्य च ।
 वस्त्रं चित्रं शनेर्विप्र पट्टवस्त्रं तथैव च ॥ ४४ ॥
 भृगोर्ऋतुर्वसन्तश्च कुजभान्वोश्च ग्रीष्मकः ।
 चन्द्रस्य वर्षा विज्ञेया शरच्चैव तथा विदः ॥ ४५ ॥
 हेमन्तोऽपि गुरोर्ज्ञेयः शनेस्तु शिशिरो द्विज ।
 अष्टौ मासाश्च स्वर्भानोः केतोर्मासत्रयं द्विज ॥ ४६ ॥
 राह्वारपंगुचन्द्रश्च विज्ञेया धातुखेचराः ।
 मूलग्रहौ सूर्यशुक्रौ अपरा जीवसंज्ञकाः ॥ ४७ ॥
 ग्रहेषु मन्दो वृद्धोऽस्ति आयुर्वृद्धिप्रदायकः ।
 नैसर्गिके बहुसमान् ददाति द्विजसत्तम ॥ ४८ ॥
 मेषो वृषो मृगः कन्या कर्को मीनस्तथा तुला ।
 सूर्यादीनां क्रमादेते कथिता उच्चराश्यः ॥ ४९ ॥
 भागा दश त्रयोऽष्टाश्च्यस्तिथ्योऽक्षा भमिता नखाः ।
 उच्चात् सप्तमभं नीचं तैरेवांशैः प्रकीर्तितम् ॥ ५० ॥
 रवेः सिन्धे नखांशाश्च त्रिकोणमपरे स्वभम् ।
 उच्चमिन्दोर्वृषे त्र्यंशास्त्रिकोणमपरंऽशकाः ॥ ५१ ॥
 मेषेऽकांशास्तु भौमस्य त्रिकोणमपरे स्वभम् ।
 उच्चं बुधस्य कन्यायामुक्तं पञ्चदशांशकाः ॥ ५२ ॥
 ततः पञ्चांशकाः प्रोक्तं त्रिकोणमपरे स्वभम् ।
 चापे दशांशा जीवस्य त्रिकोणमपरे स्वभम् ॥ ५३ ॥
 तुले शुक्रस्य तिथ्यंशास्त्रिकोणमपरे स्वभम् ।
 शनेः कुम्भे नखांशाश्च त्रिकोणमपरे स्वभम् ॥ ५४ ॥
 त्रिकोणात् स्वात्सुखस्वाऽन्त्यधीधर्मायुःस्वतुङ्गपाः ।
 सुहृदो रिपवश्चान्वे समाञ्चोभयलक्षणाः ॥ ५५ ॥
 दशवन्ध्वायसहजस्वान्त्यस्थास्तु परस्परम् ।
 तत्काले मित्रतां यान्ति रिपवोऽन्यत्र संस्थिताः ॥ ५६ ॥
 तत्काले च निसर्गे च मित्रं चेदधिमित्रकम् ।
 मित्रं मित्रसमत्वे तु शत्रुः शत्रुसमत्वके ॥ ५७ ॥

समो मित्ररिपुत्वे तु शत्रुत्वे त्वधिशत्रुता ।
 एवं विविच्य दैवज्ञो जातकस्य फलं वदेत् ॥ ५८ ॥
 स्वोच्चे शुभं फलं पूर्णं त्रिकोणे पादवर्जितम् ।
 स्वर्क्षेऽर्धं मित्रगेहे तु पादमात्रं प्रकीर्तितम् ॥ ५९ ॥
 पादार्धं समभे प्रोक्तं शून्यं नीचास्तशत्रुभे ।
 तद्दुष्टफलं ब्रूयद् व्यत्ययेन विचक्षणः ॥ ६० ॥
 त्र्यंशाद्विष्वभागैश्च चतुर्भैः सहितो रविः ।
 धूमो नाम महादोषः सर्वकर्मविनाशकः ॥ ६१ ॥
 धूमो मण्डलतः शुद्धो व्यतीपातोऽत्र दोषदः ।
 सषड्भोऽत्र व्यतीपातः परिवेषोऽतिदोषकृत् ॥ ६२ ॥
 परिवेषश्च्युतश्चक्रादिन्द्रचापस्तु दोषदः ।
 वित्र्यंशास्यष्टिभागाध्यश्चापः केतुखगोऽशुभः ॥ ६३ ॥
 एकराशियुतः केतुः सूर्यतुल्यः प्रजायते ।
 अप्रकाशग्रहाश्चैते पापा दोषप्रदाः स्मृताः ॥ ६४ ॥
 सूर्येन्दुलग्नगेष्वेषु वंशायुर्ज्ञाननाशनम् ।
 इति धूमादिदोषाणां स्थितिः पद्मासनोदिता ॥ ६५ ॥
 रविवारादिशून्यन्तं गुलिकादि निरूप्यते ।
 दिवसानष्टधा भक्त्वा वारेणाद् गणयेत् क्रमात् ॥ ६६ ॥
 अष्टमोऽंशो निरीशः स्याच्छून्यंशो गुलिकः स्मृतः ।
 रात्रिमप्यष्टधा कृत्वा वारेणात् पञ्चमादितः ॥ ६७ ॥
 गणयेदष्टमः खण्डो निष्यतिः परिकीर्तितः ।
 शून्यंशो गुलिकः प्रोक्तो रव्यंशः कालसंज्ञकः ॥ ६८ ॥
 भौमांशो मृत्युरादिष्टो गुर्वंशो यमघण्टकः ।
 सोम्यांशोऽर्धप्रहरकः स्वस्वदेशोद्भवः स्फुटः ॥ ६९ ॥
 गुलिकेष्टवशाल्लग्नं स्फुटं यत् स्वस्वदेशजम् ।
 गुलिकं प्रोच्यते तस्माज्जातकस्य फलं वदेत् ॥ ७० ॥
 भांशपादसमैः प्राणैश्चराद्यर्कत्रिकोणभात् ।
 उदयादिष्टकालान्तं यद्भ्रं प्राणपदं हि तत् ॥ ७१ ॥
 स्वेष्टकालं पलीकृत्य तिथ्याप्तं भादिकं च यत् ।
 चरागाद्विभसंस्थेऽर्के भनौ युङ् नवमे सुते ॥ ७२ ॥
 स्फुटं प्राणपदाख्यं तल्लग्नं ज्ञेयं द्विजोत्तम ।
 लग्नाद् द्विकोणे तुर्ये च राज्ये प्राणपदं तदा ॥ ७३ ॥
 शुभं जन्म विजानीयात्तथैवैकादशेऽपि च ।
 अन्यस्थाने स्थितं चेत् स्यात् तदा जन्माशुभं वदेत् ॥ ७४ ॥

अथ राशिस्वरूपाध्यायः ॥ ४ ॥

अहोरात्रस्य पूर्वान्त्यलोपाद् होराऽवशिष्यते ।
 तस्य विज्ञानमात्रेण जातकर्मफलं वदेत् ॥ १ ॥
 यदव्यक्तात्मको विष्णुः कालरूपो जनार्दनः ।
 तस्याङ्गानि निबोध त्वं क्रमान्मेषादिराश्यः ॥ २ ॥
 मेषो वृषश्च मिथुनः कर्कसिंहकुमारिकाः ।
 तुलालिऽश्च धनुर्नके कुम्भो मीनस्ततः परम् ॥ ३ ॥

शीर्षानने तथा बाहू हृत्कोडकटिबस्तयः ।
 गुह्योरुयुगले जानुयुग्मे वै जङ्घके तथा ॥ ४ ॥
 चरनौ द्वौ तथा मेषात् ज्ञेयाः शीर्षादयः क्रमात् ।
 चरस्थिरद्विस्वभावाः क्रूराक्रूरौ नरस्त्रियौ ॥ ५ ॥
 पित्तानिलत्रिधात्वौक्यश्लेष्मिकाश्च क्रियादयः ।
 रक्तवर्णो बृहद्गात्रश्चतुष्पाद्गात्रविक्रमी ॥ ६ ॥
 पूर्ववासी नृपज्ञातिः शैलचारी रजोगुणी ।
 पृष्ठोदयी पावकी च मेषराशिः कुजाधिपः ॥ ७ ॥
 श्वेतः शुक्राधिपो दीर्घश्चतुष्पाच्छर्वरीबली ।
 याम्येष्ट ग्राम्यो वणिग्भूमिरजः पृष्ठोदयो वृषः ॥ ८ ॥
 शीर्षोदयी नृमिथुनं सगदं च सवीणकम् ।
 प्रत्यग्वायुर्द्विपाद्गात्रविक्रमी ग्रामव्रजोऽनिली ॥ ९ ॥
 समगात्रो हरिद्विर्णो मिथुनाख्यो बुधाधिपः ।
 पाटलो वनचारी च ब्राह्मणो निशि वीर्यवान् ॥ १० ॥
 बहुपादचरः स्थौल्यतनुः सत्त्वगुणी जली ।
 पृष्ठोदयी कर्कराशिर्मृगांकाऽधिपतिः स्मृतः ॥ ११ ॥
 सिंहः सूर्याधिपः सत्त्वी चतुष्पात् क्षत्रियो वनी ।
 शीर्षोदयी बृहद्गात्रः पाण्डुः पूर्वेऽद्युवीर्यवान् ॥ १२ ॥
 पार्वतीयाथ कन्याख्या राशिर्दिनबलान्विता ।
 शीर्षोदया च मध्यांगा द्विपाद्याम्यचरा च सा ॥ १३ ॥
 सा सस्यदहना वैश्या चित्रवर्णा प्रभञ्जिनी ।
 कुमारी तमसा युक्ता बालभावा बुधाधिपा ॥ १४ ॥
 शीर्षोदयी द्युवीर्याद्व्यस्तुलः कृष्णो रजोगुणी ।
 पश्चिमो भूचरो घाती शूद्रो मध्यतनुर्द्विपात् ॥ १५ ॥
 शुक्राऽधिपोऽथ स्वल्पांगो बहुपाद्ब्राह्मणो बिली ।
 सौम्यस्थो दिनवीर्याद्व्यः पिशंगो जलभूवः ॥ १६ ॥
 रोमस्वाढोऽतितीक्ष्णाग्रो वृश्चिकश्च कुजाधिपः ।
 पृष्ठोदयी त्वथ धनुर्गुरुस्वामी च सात्त्विकः ॥ १७ ॥
 पिंगलो निशिवीर्याद्व्यः पावकः क्षत्रियो द्विपाद् ।
 आदावन्ते चतुष्पादः समगात्रो धनुर्धरः ॥ १८ ॥
 पूर्वस्थो वसुधाचारी तेजस्वी ब्रह्मणा कृतः ।
 मन्दाधिपस्तमी भौमी याम्येष्ट च निशि वीर्यवान् ॥ १९ ॥
 पृष्ठोदयी बृहद्गात्रः कर्बुरो वनभूचरः ।
 आदौ चतुष्पदोन्ते तु विपदो जलगो मतः ॥ २० ॥
 कुम्भः कुम्भी नरो बभ्रुवर्णो मध्यतनुर्द्विपात् ।
 द्युवीर्यो जलमध्यस्थो वातशीर्षोदयी तमः ॥ २१ ॥
 शूद्रः पश्चिमदेशस्य स्वामी दैवाकरिः स्मृतः ।
 मीनौ पुच्छास्यसंलग्नौ मीनराशिर्दिवाबली ॥ २२ ॥
 जली सत्त्वगुणाद्व्यश्च स्वस्थो जलचरो द्विजः ।
 अपदो मध्यदेही च सौम्यस्थो ह्युभयोदयी ॥ २३ ॥
 सुराचार्याधिपश्चेति राशीनां गदिता गुणाः ।
 त्रिंशद्भागात्मकानां च स्थूलसूक्ष्मफलाय च ॥ २४ ॥
 अथातः सम्प्रवक्ष्यामि शृणुष्व मुनिपुंगव ।

जन्मलग्नं च संशोध्य निषेकं परिशोधयेत् ॥ २५ ॥
 तदहं संप्रवक्ष्यामि मैत्रेय त्वं विधारय ।
 जन्मलग्नात् परिज्ञानं निषेकं सर्व्वन्तु यत् ॥ २६ ॥
 यस्मिन् भावे स्थितो मन्दस्तस्य मान्देर्यदन्तरम् ।
 लग्नभाग्यान्तरं योज्यं यच्च राश्यादि जायते ॥ २७ ॥
 मासादि तन्मितं ज्ञेयं जन्मतः प्रकृ निषेकजम् ।
 यद्यदृश्यदलेङ्गेशस्तदेन्दोर्भुक्तभागयुक् ॥ २८ ॥
 तत्काले साधयेत्लग्नं शोधयेत् पूर्ववत्तनुम् ।
 तस्माच्छुभाशुभं वाच्यं गर्भस्थस्य विशेषतः ॥ २९ ॥
 शुभाशुभं वदेत् पित्रोर्जीविनं मरणं तथा ।
 एवं निषेकलग्नेन सम्यग् ज्ञेयं स्वकल्पनात् ॥ ३० ॥

अथ विशेषलग्नाध्यायः ॥ ५ ॥

अथाहं सम्प्रवक्ष्यामि तवाग्रे द्विजसत्तम ।
 भावहोराघटीसंज्ञलग्नानीति पृथक् पृथक् ॥ १ ॥
 सूर्योदयं समारभ्य घटिकानां तु पंचकम् ।
 प्रयाति जन्मपर्यन्तं भावलग्नं तदेव हि ॥ २ ॥
 इष्टं घट्यादिकं भक्त्वा पंचभिर्भादिजं फलम् ।
 योज्यमौदयिके सूर्ये भावलग्नं स्फुटं च तत् ॥ ३ ॥
 तथा सार्धद्विघटिकां मितादकोदयाद् द्विज ।
 प्रयाति लग्नं तन्नाम होरालग्नं प्रचक्षते ॥ ४ ॥
 इष्टघट्यादिकं द्विघ्नं पञ्चाप्तं भादिकं च यत् ।
 योज्यमौदयिके भानौ होरालग्नं स्फुटं हि तत् ॥ ५ ॥
 कथयामि घटीलग्नं सृनु त्वं द्विजसत्तम ।
 सूर्योदयत् समारभ्य जन्मकालावधि क्रमात् ॥ ६ ॥
 एकैकघटिकामानात् लग्नं यद्याति भादिकम् ।
 तदेव घटिकालग्नं कथितं नारदादिभिः ॥ ७ ॥
 राशयस्तु घटीतुल्याः पलार्धप्रमितांशकाः ।
 योज्यमौदयिके भनौ घटीलग्नं स्फुटं हि तत् ॥ ८ ॥
 क्रमादेशां च लग्नानां भावकोष्ठं पृथक् लिखेत् ।
 ये ग्रहा यत्र भे तत्र ते स्थाप्या राशिलग्नवत् ॥ ९ ॥
 वर्णदाख्यदशां भानां कथयाम्यथ तेऽग्रतः ।
 यस्य विज्ञानमात्रेण वदेदायुर्भवं फलम् ॥ १० ॥
 ओजलग्नप्रसूतानां मेषादेर्गणयेत् क्रमात् ।
 समलग्नप्रसूतानाम् मीनादेरपसव्यतः ॥ ११ ॥
 मेषमीनादितो जन्मलग्नान्तं गणयेत् सुधीः ।
 तथैव होरालग्नान्तं गणयित्वा ततः परम् ॥ १२ ॥
 ओजत्वेन समत्वेन सयातीये उभे यदि ।
 तर्हि संख्ये योजयीत वैजात्ये तु वियोजयेत् ॥ १३ ॥
 मेषमीनादितः पश्चाद्यो राशिः स तु वर्णदः ।
 एतत्प्रयोजनं वक्ष्ये सृणु त्वं द्विजपुंगवः ।
 होरालग्नभयोर्नेया सबलाद्वर्णदा दशा ॥ १४ ॥

यत्संख्ये वर्णदो लग्नात् तत्तत्संख्याक्रमेण तु ।
 क्रमयुत्क्रमभेदेन दशा स्यादोजयुग्मयो ॥ १५ ॥
 पापदृष्टिः पापयोगो वर्णदस्य त्रिकोणके ।
 यदि स्यात् तर्हि तद्वाशिपर्यन्तं तस्य जीवनं ॥ १६ ॥
 रुद्रशूले यथैवायुर्मरणादि निरूप्यते ।
 तथैव वर्णदस्यपि त्रिकोणे पापसंगमे ॥ १७ ॥
 वर्णदादपि भो विप्र लग्नवच्चिन्तयेत् फलम् ।
 वर्णदात् सप्तमाद् भावत् कलत्रायुर्विचिन्तयेत् ॥ १८ ॥
 एकादशादग्रजस्य तृतीयात्तु यवीयसः ।
 सुतस्य पंचमे विद्यान्मातुश्चतुर्थभावत् ॥ १९ ॥
 पितुश्च नवमाद् भावादयुरेएवं विचिन्तयेत् ।
 शूलराशिदशायां वै प्रवलायामरिष्टकम् ॥ २० ॥
 एवं तन्वादिभावानां कर्तव्या वर्णा दशा ।
 पूर्ववच्च फलं ज्ञेयं देहिनां च शुभाशुभम् ॥ २१ ॥
 ग्रहनां वर्णदा नैव राशीनां वर्णा दशा ।
 कृत्वार्कधा राशिदशां क्रमादन्तर्दशां वदेत् ॥ २२ ॥
 एवमन्तर्दशादिं च कृत्वा तेन फलं वदेत् ।
 क्रमव्युत्क्रमभेदेन लिखेदन्तर्दशामपि ॥ २३ ॥
 स्वस्वदेशोद्भवं लग्नं जन्मलग्नमिमिहोच्यते ।
 भावहोरादिलग्नानां सर्वत्रैव समक्रिया ॥ २४ ॥

अथ षोडशवर्गाध्यायः ॥ ६ ॥

श्रुता ग्रहगुणास्त्वत्तस्तथा राशिगुण मुने ।
 श्रोतमिच्छामि भावानां भेदांस्तान् कृपया वद ॥ १ ॥
 वर्गान् षोडश यानाह ब्रह्मा लोकपितामहः ।
 तानहं सम्प्रवक्ष्यामि मैत्रेय सूयतामिति ॥ २ ॥
 क्षेत्रं होरा च द्रेष्काणस्तुर्यांशः सप्तमांशकः ।
 नवांशो दशमांशश्च सूर्यांशः षोडशांशकः ॥ ३ ॥
 विंशांशो वेदवाह्यंशो भांशस्त्रिंशांशकस्ततः ।
 खवेदांशोऽक्षवेदांशः षष्ट्यांशश्च ततः परम् ॥ ४ ॥
 तत्क्षेत्रं तस्य खेटस्य राशेर्यो यस्य नायकः ।
 सूर्येन्द्रोर्विषमे राशौ समे तद्विपरीतकम् ॥ ५ ॥
 पितरश्चन्द्रहोरेणा देवाः सूर्यस्य कीर्तिताः ।
 राशेरद्धं भवेद्धोरा ताश्चतुर्विंशतिः स्मृता ।
 मेषादि तासां होराणां परिवृत्तिद्वयं भवेत् ॥ ६ ॥
 राशित्रिभागाद्रेष्काणास्ते च षट्त्रिंशदीरिताः ।
 परिवृत्तित्रयं तेषां मेषादेः क्रमशो भवेत् ॥ ७ ॥
 स्वपंचनवमानां च राशीनां क्रमशश्च ते ।
 नारदाऽगस्तिदुर्वासा द्रेष्काणेशाश्चरादिषु ॥ ८ ॥
 स्वक्षांदिकेन्द्रपतयस्तुर्यांशेशाः क्रियादिषु ।
 सनकश्च सनन्दश्च कुमारश्च सनातनः ॥ ९ ॥
 सप्तांशपास्त्वोजगृहे गणनीया निजेशतः ।

युग्मराशौ तु विज्ञेयाः सप्तमर्क्षादिनायकात् ॥ १० ॥
 क्षारक्षीरौ च दध्याज्यौ तथेक्षुरससम्भवः ।
 मध्यशुद्धजलावोजे समे शुद्धजलादिकाः ॥ ११ ॥
 नवांशेशाश्चरे तस्मात्स्थिरे तन्नवमादितः ।
 उभये तत्पंचमादेरिति चिन्त्यं विचक्षणौः ।
 देवा नृराक्षसाश्चैव चरादिषु गृहेषु च ॥ १२ ॥
 दशमांशाः स्वतश्चैजे युग्म तन्नवमात् स्मृताः ।
 दश पूर्वादिदिक्पाला इन्द्राऽग्नियमराक्षसाः ॥ १३ ॥
 वरुणो मारुतश्चैव कुबेरेशानपद्मजाः ।
 अनन्तश्च क्रमादीये समे वा व्युत्क्रमेण तु ॥ १४ ॥
 द्वादशांशस्य गणना तत्तत्क्षेत्राद्विनिर्दिशेत् ।
 तेषामघीशाः क्रमशो गणेशाऽश्विनयमाहयाः ॥ १५ ॥
 अजसिंहाऽश्वितो ज्ञेया षोडशांशाश्चरादिषु ।
 अजविष्णू हरः सूर्ये ह्योजे युग्मे प्रतीपकम् ॥ १६ ॥
 अथ विंशतिभागानामधिपा ब्रह्मणोदिताः ।
 क्रियाच्चरे स्थिरे चापान् मृगुन्द्राद् द्विस्वभावके ॥ १७ ॥
 काली गौरी लक्ष्मीविजया विमला सती ।
 तारा ज्वालामुखी श्वेता ललिता बगलामुखी ॥ १८ ॥
 प्रत्यङ्गिरा शची रौद्री भवानी वरदा जया ।
 त्रिपुरा सुमुखी चेति विषमे परिचिन्तयेत् ॥ १९ ॥
 समराशौ दया मेधा छिन्नशीर्षा पिशाचिनी ।
 धूमावती च मातङ्गी बाला भद्रऽरुणानला ॥ २० ॥
 पिङ्गला छुच्छुका घोरा वाराही वैष्णवी सिता ।
 भुवनेशी भैरवी च मङ्गला ह्यपराजिता ॥ २१ ॥
 सिद्धांशकानामधिपाः सिंहादोजभगे ग्रहे ।
 कर्कट्युग्मभगे खेटे स्कन्दः पर्शुधरोऽनलः ॥ २२ ॥
 विश्वकर्मा भगो मित्रो मयोऽन्तकवृषध्वजाः ।
 गोविन्दो मदनो भीमः सिंहादौ विषमे क्रमात् ।
 कर्कादौ समभे भीमाद्विलोमेन विचिन्तयेत् ॥ २३ ॥
 भांशाधिपाः क्रमादस्रयमवह्निपितामहाः ।
 चन्द्रेशादितिजीवाहिपितरो भगसंज्ञिताः ॥ २४ ॥
 अर्यमार्कत्वष्टमरुच्छक्राग्निमित्रवासवाः ।
 निःकृत्युदकविश्वेऽजगोविन्दो वसवोऽम्बुपः ॥ २५ ॥
 ततोऽजपादहिर्बुध्न्यः पूषा चैव प्रकीर्तिताः ।
 नक्षत्रेशास्तु भांशेशा मेषादिचरभक्रमात् ॥ २६ ॥
 त्रिंशांशेशाश्च विषमे कुजकीर्ज्यज्ञभार्गवाः ।
 पंचपंचाष्टसप्ताक्षभागानां व्यत्ययात् समे ॥ २७ ॥
 वह्निः समीरशक्रौ च धनदो जलदस्तथा ।
 विषमेषु क्रमाज्ज्ञेयाः समराशौ विपर्ययात् ॥ २८ ॥
 चत्वारिंशद्विभागानामधिपा विषमे क्रियात् ।
 समभे तुलतो ज्ञेयाः स्वस्वाधिपसमन्विताः ॥ २९ ॥
 विष्णुश्चन्द्रो मरीचिश्च त्वष्टा धाता शिवो रविः ।
 यमो यक्षश्च गन्धर्वः कालो वरुण एव च ॥ ३० ॥

तथाक्षवेदभागानामधिपाश्चरभे क्रियात् ।
 स्थिरे सिंहाद् द्विभेचापात् विधीशविष्णवश्चरे ॥ ३१ ॥
 ईशाच्युतसुरज्येष्ठा विष्णुकेशाः स्थिरे द्विभे ।
 देवाः पंचदशावृत्त्या विज्ञेया द्विजसत्तम ॥ ३२ ॥
 राशीन् विहाय खेटस्य द्विघ्नमंशाद्यमर्कहृत् ।
 शेषं सैकं तद्राशेर्भपाः षष्ठ्यंशापाः स्मृताः ॥ ३३ ॥
 घोरश्च राक्षशो देवः कुबेरो यक्षकिन्नरौ ।
 भ्रष्टः कुलघ्नो गरलो वह्निर्माया पुरीषकः ॥ ३४ ॥
 अपाम्पतिर्मरुत्वांश्च कालः सर्पामृतेन्दुकाः ।
 मृदुः कोमलहेरम्बब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ ३५ ॥
 देवाद्रौ कलिनाशश्च क्षितीशकमलाकरौ ।
 गुलिको मृत्युकालश्च दावाग्निर्घोरसंज्ञकः ॥ ३६ ॥
 यमश्च कण्टकसुधाऽमृतौ पूर्णनिशाकरः ।
 विषदग्धकुलान्तश्च मुख्यो वंशक्षयस्तथा ॥ ३७ ॥
 उत्पातकालसौम्याख्याः कोमलः शीतलाभिधः ।
 करालदंष्ट्रचन्द्रास्यौ प्रवीणः कालपावकः ॥ ३८ ॥
 दण्डभृन्निर्मलः सौम्यः क्रूरोऽतिशीतलोऽमृतः ।
 पयोधिभ्रमणाख्यौ च चन्द्ररेखा त्वयुगमपाः ॥ ३९ ॥
 समे भे व्यत्ययाज्ज्ञेयाः षष्ठ्यंशेशाः प्रकीर्तिताः ।
 षष्ठ्यांशस्वामिनस्त्वोजे तदीशादव्यत्ययः समे ॥ ४० ॥
 शुभषष्ट्यंशसंयुक्ता ग्रहाः शुभफलप्रदाः ।
 क्रूरषष्ठ्यंशासंयुक्ता नाशयन्ति खचारिणः ॥ ४१ ॥
 वर्गभेदानहं वक्ष्ये मैत्रेय त्वं विधारय ।
 षड्वर्गाः सप्तवर्गाश्च दिग्वर्गा नृपवर्गकाः ॥ ४२ ॥
 भवन्ति वर्गसंयोगे षड्वर्गे किंशुकादयः ।
 द्वाभ्यां किंशुकनामा च त्रिभिव्यञ्जनमुच्यते ॥ ४३ ॥
 चतुर्भिश्चामराख्यं च छत्रं पञ्चभिरेव च ।
 षड्भिः कुण्डलयोगः स्यान्मुकुटाख्यं च सप्तभिः ॥ ४४ ॥
 सप्तवर्गेऽथ दिग्वर्गे पारिजातादिसंज्ञकाः ।
 पारिजातं भवेद्द्वाभ्यामुत्तमं त्रिभिरुच्यते ॥ ४५ ॥
 चतुर्भिर्गोपुराख्यं स्याच्छ्रौः सिंहासनं तथा ।
 पारावतं भवेत् षड्भिर्देवलोकं च सप्तभिः ॥ ४६ ॥
 वसुभिर्ब्रह्मलोकाख्यं नवभिः शक्रवाहनम् ।
 दिग्भिः श्रीधामयोगः स्यादथ षोडशवर्गके ॥ ४७ ॥
 भेदकं च भवेद्द्वाभ्यां त्रिभिः स्यात् कुमुमाख्यकम् ।
 चतुर्भिर्नागपुष्पं स्यात् पंचभिः कन्दुकाह्वयम् ॥ ४८ ॥
 केरलाख्यं भवेत् षड्भिः सप्तभिः कल्पवृक्षकम् ।
 अष्टभिश्चन्दनवं नवभिः पूर्णचन्द्रकम् ॥ ४९ ॥
 दिग्भिरुच्चैःश्रवा नाम रुद्रैर्धन्वन्तरिर्भवेत् ।
 सूर्यकान्तं भवेद् सूर्यैर्विंशैः स्याद्द्विद्विमाख्यकम् ॥ ५० ॥
 शक्रसिंहासनं शक्रैर्गोलोकं तिथिभिर्भवेत् ।
 भूपैः स्त्रीवल्लभाख्यं स्याद्द्वर्गा भेदैरुदाहृताः ॥ ५१ ॥
 स्वोच्चमूलत्रिकोणस्वभवनाधिपतेः शुभाः ।

स्वारुढात् केन्द्रनाथानां वर्गा ग्राह्याः सुधीमता ॥ ५२ ॥
 अस्तंगता ग्रहजिता नीचगा दुर्बलाश्च ये ।
 शयनादिगतास्तेभ्य उत्पन्ना योगनाशकाः ॥ ५३ ॥

अथ वर्गविवेकाध्यायः ॥ ७ ॥

अथ षोडशवर्गेषु विवेकं च वदाम्यहम् ।
 लग्ने देहस्य विज्ञानं होरायां सम्पदादिकम् ॥ १ ॥
 द्रेष्काणे भ्रातृजं सौख्यं तुर्यांशे भाग्यचिन्तनम् ।
 पुत्रपौत्रादिकानां चै चिन्तनं सप्तमांशके ॥ २ ॥
 नवमांशे कलत्राणां दशमांशे महत्फलम् ।
 द्वादशांशे तथा पित्रोश्चिन्तनं षोडशांशके ॥ ३ ॥
 सुखाऽसुखस्य विज्ञानं वाहनानां तथैव च ।
 उपासनाया विज्ञानं साध्यं विंशतिभागके ॥ ४ ॥
 विद्याया वेदबाह्यं भांशे चैव बलाऽबलम् ।
 त्रिंशांशके रिष्टफलं खवेदांशे शुभाऽशुभम् ॥ ५ ॥
 अक्षवेदांशके चैव षष्ठ्यंशेऽखिलमीक्षयेत् ।
 यत्र कुत्रापि सम्प्राप्तः क्रूरषष्ठ्यंशकाधिपः ॥ ६ ॥
 तत्र नाशो न सन्दे हो गर्गादीनां वचो यथा ।
 यत्र कुत्रापि सम्प्राप्तः कलांशाधिपतिः शुभः ॥ ७ ॥
 तत्र वृद्धिश्च पुष्टिश्च गर्गादीनां वचो यथा ।
 इति षोडशवर्गाणां भेदास्ते प्रतिपादिताः ॥ ८ ॥
 उदयादिषु भावेषु खेटस्य भवनेषु वा ।
 वर्गविंशोपकं वीक्ष्य ज्ञेयं तेषां शुभाऽशुभम् ॥ ९ ॥
 अथातः सम्प्रवक्ष्यामि वर्गविंशोपकं बलम् ।
 यस्य विज्ञानमार्तेण विपाकं दृष्टिगोचरम् ॥ १० ॥
 गृहविंशोपकं वीक्ष्यं सूर्यादीनां खचारिणाम् ।
 स्वगृहोच्चे बलं पूर्णं शून्यं तत्सप्तमस्थिते ॥ ११ ॥
 ग्रहस्थितिवशाज्ज्ञेयं द्विराशयधिपतिस्तथा ।
 मध्येऽनुपाततो ज्ञेयं ओजयुगमर्कभेदतः ॥ १२ ॥
 सूर्यहोराफलं दद्युर्जीवार्कवसुधात्मजाः ।
 चन्द्रास्फुजिदर्कपुत्राश्चन्द्रहोराफलप्रदाः ॥ १३ ॥
 फलद्वयं बुधो दद्यात् समे चान्द्रं तदन्यके ।
 रवेः फलं स्वहोरादौ फलहीनं विरामके ॥ १४ ॥
 मध्येऽनुपातात् सर्वत्र द्रेष्काणेऽपि विचिन्तयेत् ।
 गृहवत् तुर्यभागेपि नवांशादावपि स्वयम् ॥ १५ ॥
 सूर्यः कुजफलं धत्ते भार्गवस्य निशापतिः ।
 त्रिंशांशके विचिन्त्यौवमत्रापि गृहवत् स्मृतम् ॥ १६ ॥
 लग्नहोरादृकाणां कभागसूर्यका इति ।
 त्रिंशांशकश्च षड्वर्गा अत्र विंशोपकाः क्रमात् ॥ १७ ॥
 रमनेत्राविधपंचाश्विभूमयः सप्तवर्गके ।
 सप्तमांशके तत्र विश्वकाः पंच लोचनम् ॥ १८ ॥
 त्रयः सार्द्धं द्वयं सार्द्धं वेदा द्वौ रात्रिनायकः ।

स्थूलं फलं च संस्थाप्य तत्सूक्ष्मं च ततस्ततः ॥ १९ ॥
 दशवर्गा दिग्शाब्दाः कलांशाः षष्टिभागकाः ।
 त्रयं क्षेत्रस्य विज्ञेयः पंचषष्ठ्यंशकस्य च ॥ २० ॥
 साद्वैकभागाः शेषाणां विश्वकाः परिकीर्तिता ।
 अथ वक्ष्ये विशेषेण बलं विंशोपकाह्वयम् ॥ २१ ॥
 क्रमात् षोडशवर्गाणां क्षेत्रादीनां पृथक् पृथक् ।
 होरात्रिंशांशदृक्काणे कुचन्द्रशशिनः क्रमात् ॥ २२ ॥
 कलांशस्य द्वयं ज्ञेयं त्रयं नन्दांशकस्य च ।
 क्षेत्रे साद्वै च त्रितयं वेदाः षष्ठ्यंशकस्य हि ॥ २३ ॥
 अर्द्धमर्धं तु शेषाणां ह्येतत् स्वीयमुदाहृतम् ।
 पूर्णं विंशोपकं विंशो धृतिः स्यादधिमित्रके ॥ २४ ॥
 मित्रे पंचदश प्रोक्तं समे दश प्रकीर्तितम् ।
 शत्रौ सप्ताधिशत्रौ च पंचविंशोपकं भवेत् ॥ २५ ॥
 वर्गविश्वाः स्वविश्वाः पुनर्विंशतिभाजिताः ।
 विश्वाफलोपयोग्यं तत्पञ्चोनं फलदो न हि ॥ २६ ॥
 तदूर्ध्वं स्वल्पफलदं दशोर्ध्वं मध्यमं स्मृतम् ।
 तिय्यूर्ध्वं पूर्णफलदं बोध्यं सर्वं खचारिणाम् ॥ २७ ॥
 अथाऽन्यदपि वक्ष्येऽहं मैत्रेय त्वं विधारय ।
 खेताः पूर्णफलं दद्युः सूर्यात् सप्तमके स्थिताः ॥ २८ ॥
 फलाभावं विजानीयात् समे सूर्यनभश्चरे ।
 मध्येऽनुपातात् सर्वत्र ह्युदयास्तविंशोपकाः ॥ २९ ॥
 वर्गविंशोपकं ज्ञेयं फलमस्य द्विजर्षभ ।
 यच्च यत्र फलं बुद्ध्वा तत्फलं परिकीर्तितम् ॥ ३० ॥
 वर्गविंशोपकं चादावुदयास्तमतः परम् ।
 पूर्णं पूर्णैतिपूर्णस्यात् सर्वदौवं विचिन्तयेत् ॥ ३१ ॥
 हीनं हीनेतिहीनं स्यात् स्वल्पेल्पात्यल्पकं स्मृतम् ।
 मध्यं मध्येतिमध्यं स्यादावत्तस्य दशास्थितिः ॥ ३२ ॥
 अथाऽन्यदपि वक्ष्यामि मैत्रेय सृणु सुव्रत ।
 लग्नतुर्यास्तवियतां केन्द्रसंज्ञा विशेषतः ॥ ३३ ॥
 द्विपंचरन्त्रलाभानां ज्ञेयं पणफराभिधम् ।
 त्रिषष्टभाग्यरिष्फानामापोक्लिममिति द्विज ॥ ३४ ॥
 लग्नात् पंचमभाग्यस्य कोणसंज्ञा विधीयते ।
 षष्ठाष्टव्ययभावानां दुःसंज्ञास्त्रिकसंज्ञकाः ॥ ३५ ॥
 चतुरस्रं तुर्यरन्त्रं कथयान्ते द्विजोत्तम ।
 स्वस्थादुपचयक्षाणि त्रिषडायाम्बराणि हि ॥ ३६ ॥
 तनुर्धनं च सहजो बन्धुपुत्रारयस्तथा ।
 युवतीरन्ध्रधर्माख्यकर्मालाभव्ययाः क्रमात् ॥ ३७ ॥
 संक्षेपेणैतदुदितमन्यद् बुद्ध्यनुसारतः ।
 किञ्चिद्विशेषं वक्ष्यामि यथा भद्रमुखाच्छ्रुतम् ॥ ३८ ॥
 नवमेऽपि पितुर्ज्ञानं सूर्याच्च नवमेऽथवा ।
 यत्किञ्चिद्दशमे लाभे तत्सूर्याद्दशमे भवे ॥ ३९ ॥
 तुर्ये तनौ धने लाभे भाग्ये यच्चिन्तनं च तत् ।
 चन्द्रात्तुर्ये तनौ लाभे भाग्ये तच्चिन्तयेद् ध्रुवम् ॥ ४० ॥

लग्नाद् दुश्चिक्व्यभवने यत्कुजाद्विक्रमेऽखिलम् ।
 विचार्य षष्टिभावस्य बुधात् षष्ठे विलोकयेत् ॥ ४१ ॥
 पुत्रस्य च गुरोः पुत्रे जायायाः सप्तमे भृगोः ।
 अष्टमस्य व्ययस्यापि मन्दान्मृत्यौ व्यये तथा ॥ ४२ ॥
 यद्भावाद्यत्फलं चिन्त्यं तदीशात्तत्फलं विदुः ।
 ज्ञेयं तस्य फलं तद्धि तत्र चिन्त्यं शुभाऽशुभम् ॥ ४३ ॥

अथ राशिदृष्टिकथनाध्यायः ॥ ८ ॥

अथ मेषादिराशीनां चरादीनां पृथक् पृथक् ।
 दृष्टिभेदं प्रवक्ष्यामि श्रृणु त्वं द्विजसत्तम ॥ १ ॥
 राशयोऽभिमुखं विप्र तथा पश्यन्ति पार्श्वभे ।
 यथा चरः स्थिरानेवं स्थिरः पश्यति वै चरान् ॥ २ ॥
 द्विस्वभावो विनाऽत्मानां द्विस्वभावान् प्रपश्यति ।
 समीपस्थं परित्यज्य खेटास्तत्र गतास्तथा ॥ ३ ॥
 चरेषु संस्थिताः खेटाः पश्यन्ति स्थिरसङ्गतान् ।
 स्थिरेषु संस्थिता एवं पश्यन्ति चरसंस्थितान् ॥ ४ ॥
 उभयस्थास्तु सूर्याद्या पश्यन्त्युभयसंस्थितान् ।
 निकटस्थं विना खेटाः पश्यन्तीत्ययमागमः ॥ ५ ॥
 दृष्टिचक्रमहं वक्ष्ये यथावद् ब्रह्मणोदितम् ।
 तस्य विन्यासमात्रेण दृष्टिभेदः प्रकाश्यते ॥ ६ ॥
 प्राचि मेऽष्वृषौ लेख्यो कर्कसिंहौ तथोत्तरे ।
 तुलाऽली पश्चिमे विप्र मृगकुम्भौ च दक्षिणे ॥ ७ ॥
 ईशकोणे तु मिथुनं वायव्ये कन्यकां तथा ।
 नौऋत्यां चापमालिख्य वह्निकोणे छषं लिखेत् ॥ ८ ॥
 एवं चतुर्भुजाकारं वृत्ताकारमथापि वा ।
 दृष्टिचक्रं प्रविन्यस्यैवं ततो दृष्टिं विचारयेत् ॥ ९ ॥

अथारिष्टाध्यायः ॥ ९ ॥

आदौ जन्माङ्गतो विप्र रिष्टाऽरिष्टं विचारयेत् ।
 ततस्तन्वादिभावानां जातकस्य फलं वदेत् ॥ १ ॥
 चतुर्विंशतिवर्षाणि यावद् गच्छन्ति जन्मतः ।
 जन्मारिष्टं तु तावत् स्यादायुर्दायुं न चिन्तयेत् ॥ २ ॥
 षष्ठाष्टरिष्फगश्चन्द्रः क्रूरौः खेटैश्च वीक्षितः ।
 जातस्य मृत्युदः सद्यस्त्वष्ट्रैः शुभक्षितः ॥ ३ ॥
 शशिवन्मृत्युदाः सौम्याश्चेद्वक्राः क्रूरवीक्षिताः ।
 शिशोर्जातस्य मासेन लग्ने सौम्यविवर्जिते ॥ ४ ॥
 यस्य जन्मनि धीस्थाः स्युः सूर्यार्कीन्दुकुजाभधाः ।
 तस्य त्वाशु जनित्री च भ्राता च निधनं व्रजेत् ॥ ५ ॥
 पापेक्षितो युतो भौमो लग्नगो न शुभेक्षितः ।
 मृत्युदस्त्वष्ट्रमस्थोऽपि सौरेणार्केण वा युतः ॥ ६ ॥
 चन्द्रसूर्यग्रहे राहुश्चन्द्रसूर्ययुतो यदि ।

सौरिभौमेक्षितं लग्नं पक्षमेकं स जीवति ॥ ७ ॥
 कर्मस्थाने स्थितः सौरिः शत्रुस्थाने कलानिधिः ।
 क्षितिजः सप्तमस्थाने सह मात्रा विपद्यते ॥ ८ ॥
 लग्ने भास्करपुत्रश्च निधने चन्द्रमा यदि ।
 तृतीयस्थो यदा जीवः स याति यममन्दिरम् ॥ ९ ॥
 होरायां नवमे सूर्यः सप्तमस्थः शनैश्चरः ।
 एकादशे गुरुः सुक्रो मासमेकं स जीवति ॥ १० ॥
 व्यये सर्वे ग्रहा नेष्टाः सूर्येऽशुकेन्दुराहवः ।
 विशेषान्नाशकर्तारो दृष्ट्या वा भङ्गकारिणः ॥ ११ ॥
 पापान्वितः शशी धर्मे दूनलग्नगतो यदि ।
 शुभैरवेक्षितयुतस्तदा मृत्युप्रदः शिशोः ॥ १२ ॥
 सन्ध्यायां चन्द्रहोरायां गण्डान्ते निधनाय वै ।
 प्रत्येकं चन्द्रपापैश्च केन्द्रगैः स्याद्विनाशनम् ॥ १३ ॥
 रवेस्तु मण्डलाद्धास्तात् सायं संध्या त्रिनाडिका ।
 तथैवाद्धादयात् पूर्वं प्रातः संध्या त्रिनाडिका ॥ १४ ॥
 चक्रपूर्वापरार्द्धेषु क्रूरसौम्येषु कीटभे ।
 लग्नगे निधनं याति नाऽत्र कार्या विचारणा ॥ १५ ॥
 व्ययशत्रुगतैः क्रूरैर्मृत्युद्रव्यगतैरपि ।
 पापमध्यगते लग्ने सत्यमेव मूर्तिं वदेत् ॥ १६ ॥
 लग्नसप्तमगौ पापौ चन्द्रोऽपि क्रूरसंयुतः ।
 यदा नावेक्षितः सौम्यैः शीघ्रानमृत्युभवेत्तदा ॥ १७ ॥
 क्षीणे शशिनि लग्नस्थे पापैः केन्द्राष्टसंस्थितैः ।
 यो जातो मृत्युमाप्नोति स विप्रेण न संशयः ॥ १८ ॥
 पापयोर्मध्यगश्चन्द्रो लग्नाष्टान्तिमसप्तमः ।
 अचिरानमृत्युमाप्नोति यो जातः स शिशुस्तदा ॥ १९ ॥
 पापद्वयमध्यगते चन्द्रे लग्नसमाश्रिते ।
 सप्ताष्टमेन पापेन मात्रा सह मृतः शिशुः ॥ २० ॥
 शनैश्चरार्कभौमेषु रिष्कधर्माष्टमेषु च ।
 शभैरवीक्ष्यमाणेषु यो जातो निधनगतः ॥ २१ ॥
 यद्द्रेष्काणे च यामित्रे यस्य स्याद्धारुणो ग्रहः ।
 क्षीणचन्द्रो विलग्नस्थः सद्यो हरति जीवतम् ॥ २२ ॥
 आपोक्लिमस्थिताः सर्वे ग्रहा बलविवर्जिताः ।
 षण्मासं व द्विमासं व तस्यायुः समुदाहृतम् ॥ २३ ॥
 त्रिभिः पापग्रहैः सूतौ चन्द्रमा यदि दृश्यते ।
 मातृनाशो भवेत्तस्य शुभदृष्टे शुभं वदेत्/ ॥ २४ ॥
 धने राहुर्बुधः शुक्रः सौरिः सूर्यो यदा स्थितः ।
 तस्य मातुर्भवेन्मृत्युमृते पितरि जायते ॥ २५ ॥
 पापात्सप्तमरन्ध्रस्थे चन्द्रे पापसमन्विते ।
 बलिभिः पापकैर्दृष्टे जातो भवति मातृहा ॥ २६ ॥
 उच्चस्थो वाऽथ नीचस्थः सप्तमस्थो यदारविः ।
 पानहीनो भवेद्बाल अजाक्षीरेण जीवति ॥ २७ ॥
 चन्द्राच्चतुर्थगः पापो रिपुक्षेत्रे यदा भवेत् ।
 तदा मातृवधं कुर्यात् केन्द्रे यदि शुभो न चेत् ॥ २८ ॥

द्वादशे रिपुभावे च यदा पापग्रहो भवेत् ।
 तदा मातुर्भयं विद्याच्चतुर्थे दशमे पितुः ॥ २९ ॥
 लग्ने क्रूरो व्यये क्रूरो धने सौम्यस्तथैव च ।
 सप्तमे भवने क्रूरः परिवारक्षयंकरः ॥ ३० ॥
 लग्नस्थे च गुरौ सौरौ धने राहौ तृतीयगे ।
 इति चेज्जन्मकाले स्यान्माता तस्य न जीवति ॥ ३१ ॥
 क्षीणचन्द्रात्त्रिकोणस्थैः पापैः सौम्यविवर्जितैः ।
 माता परित्यजेद्बलं षण्मासाच्च न संशयः ॥ ३२ ॥
 एकांशकस्थौ मन्दारौ यत्र कुत्रस्थितौ यदा ।
 शशिकेन्द्रगतौ तौ वा द्विमातृभ्यां न जीवति ॥ ३३ ॥
 लग्ने सन्दो मदे भौमः षष्ठस्थाने च चन्द्रमाः ।
 इति चेज्जन्मकाले स्यात् पिता तस्य न जीवति ॥ ३४ ॥
 लग्ने जीवो धने मन्दरविभौमबुधास्तथा ।
 विवाहसमये तस्य बालस्य म्रियते पिता ॥ ३५ ॥
 सूर्यः पापेन संयुक्तो ह्यथवा पापमध्यगः ।
 सूर्यात् सप्तमगः पापस्तदा पितृवधो भवेत् ॥ ३६ ॥
 सप्तमे भवने सूर्यः कर्मस्थो भूमनन्दनः ।
 राहुर्व्यये च युस्यैव पिता कष्टेन जीवति ॥ ३७ ॥
 दशमस्थो यदा भौमः शत्रुक्षेत्रसमाश्रितः ।
 म्रियते तस्य जातस्य पिता शीघ्रं न संशयः ॥ ३८ ॥
 रिपुस्थाने यदा चन्द्रो लग्नस्थाने शनैश्चरः ।
 कुजश्च सप्तमे स्थाने पिता तस्य न जीवति ॥ ३९ ॥
 भौमांशकस्थिते भानौ शनिना च निरीक्षिते ।
 प्राग्जन्मनो निवृत्तिः स्यान्मृत्युर्वाऽपि शिशोः पितुः ॥ ४० ॥
 चतुर्थे दशमे पापौ द्वादशे च यदा स्थितौ ।
 पितरं मातरं हत्वा देशादेशान्तरं व्रजेत् ॥ ४१ ॥
 राहुजीवौ रिपुक्षेत्रे लग्ने वाऽथ चतुर्थके ।
 त्रयोविंशतिमे वर्षे पुत्रस्तातं न पश्यति ॥ ४२ ॥
 भानुः पिता च जन्तूनां चन्द्रो माता तथैव च ।
 पापदृष्टियुतो भानुः पापमध्यगतोऽपि वा ॥ ४३ ॥
 पित्ररिष्टं विजानीयाच्छिशोर्जातस्य निश्चितम् ।
 भानोः षष्ठमर्क्षस्थैः पापैः सौम्यविवर्जितैः ।
 सुखभावगतैर्वाऽपि पित्ररिष्टं विनिर्दिशेत् ॥ ४४ ॥
 एवं चन्द्रात् स्थितैः पापैर्मातु कष्टं विचारयेत् ।
 बलाऽबलविवेकेन कष्टं वा मृत्युमादिशेत् ॥ ४५ ॥

अथाऽरिष्टभंगाध्यायः ॥ १० ॥

इत्यरिष्टं मया प्रोक्तं तद्भङ्गश्चापि कथ्यते ।
 यत् समालोक्यं जातानां रिष्टाऽरिष्टं वदेद्बुधः ॥ १ ॥
 एकोऽपि ज्ञार्यशुक्राणां लग्नात् केन्द्रगतो यदि ।
 अरिष्टं निखिलं हन्ति तिमिरं भास्करो यथा ॥ २ ॥
 एक एव बली जीवो लग्नस्थो रिष्टसंचयम् ।

हन्ति पापक्षयं भक्त्या प्रणाम इव शूलिनः ॥ ३ ॥
एक एव विलग्नेशः केन्द्रसंस्थो बलान्वितः ।
अरिष्टं निखिलं हन्ति पिनाकी त्रिपुरं यथा ॥ ४ ॥
शुक्लपक्षे क्षपाजन्म लग्ने सौम्यनिरीक्षिते ।
विपरीतं कृष्णपक्षे तथारिष्टविनाशनं ॥ ५ ॥
व्ययस्थाने यदा सूर्यस्तुलालग्ने तु जायते ।
जीवेत् स शतवर्षाणि दीर्घायुर्बालको भवेत् ॥ ६ ॥
गुरुभौमौ यदा युक्तौ गुरुदृक्कटोऽथवा कुजः ।
हत्वाऽरिष्टमशेषं च जनन्याः शुभक्रद्भवेत् ॥ ७ ॥

चतुर्थदशमे पापः सौम्यमध्ये यदा भवेत् ।
पितुः सौख्यकरो योगः शुभैः केन्द्रत्रिकोणैः ॥ ८ ॥
सौम्यान्तरगतैः पापैः शुभैः केन्द्रत्रिकोणैः ।
सद्यो नाशयतेऽरिष्टं तद्भावोत्थफलं न तत् ॥ ९ ॥

Encoded and proofread by ajarve at fms30.cca.rockwell.co

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com
Last updated November 19, 2010
<http://sanskritdocuments.org>